Z PONUKY MESTSKEJ KNIŽNICE

Pre dospelých

Andrea Kernová: Rady našich starých mám

Ako sa to robí? Kedy je ten správny čas? Pri malej záhradke bývajú veľké problémy, starosti, ale i radosti. Aby tých posledných bolo čo najviac, ponúka množstvo autorov svoje skúsenosti, zbierky zozbieraných poznatkov a radí. Toto je jeden z novších príspevkov do bohatej kolekcie kníh.

Pre deti a mládež

Nich Arnold: Kruté sily

Kniha je pre každého chlapca (ale prečo by aj technicky zdatné dievča si ju neprečítalo, všakže?), ktorému víria v hlave mnohé problémy. Aké? Ak dodáme, že tento titul je z edície Príšerná veda, potom nieto čo dodať. Je jedným z tých, ktoré sa čítajú jedným dychom, ale nielen to. Kniha je aj návodom na všeličo veľmi zaujímavé!

Bonus pre všetkých:

V knižnici sa dajú najnovšie kúpiť tieto tituly:
Básne (vydalo OZ Slniečkovo):
Erik Jakub Groch: Infinity
Carol Ann Duffyová: Uchvátená
Robert Welch: Crosshaven
Billy Childish: Do neba povedala

Odborné (vydala Knižná dielňa Timotej):
Karl Rahner, Michael Leunig: Filosofie pro každého
Tahar Ben Jelloun: Deťom o rasizme (esej)
Marcello D'Orta (zostavil): Dúfam, že sa z toho dostanem (Šesťdesiat kompozícií neapolských detí)

S knihou nikdy nie sme sami

Nedávno som sa s mojou známou rozprávala o tom, ako sa od nášho detstva zmenili knižnice a záujem ľudí o knihy. Zarazilo ma, keď povedala, že pre ňu by knihy už ani nemuseli byť, lebo na ne nemá čas. Neviem si predstaviť život bez kníh a knižníc. Kniha nám pomáha učiť sa, rozvíjať fantáziu, spoznávať nové veci, miesta, ľudí, upokojiť sa, oddýchnuť si.

Knižnica má svoju neopakovateľnú atmosféru, ktorú nikde inde nezažívam. S knihou nikdy nie sme sami, lebo prostredníctvom nej prichádzame na nové myšlienky, môžeme sa cez ňu dostať všade tam, kam to možno inak nejde. Aj keď sa nám počas dňa nedarí, stretneme sa s niečím nepríjemným, alebo stretneme ľudí, ktorí nám ublížia, pokojný večer s dobrou knihou a voňavým čajom nám aspoň trochu pomôže zahojiť rany.

Aby sme knihy mali radi, musíme sa to najprv naučiť. V Mestskej knižnici (MsK) vo Veľkom Šariši sa snažíme motivovať k čítaniu kníh už malé deti. Preto sme od začiatku školského roku nadviazali spoluprácu s materskou školou aj školským klubom detí pri základnej škole. Na pravidelných návštevách v knižnici sa s deťmi rozprávame nielen o knihách, deti sa hrajú, čítajú, kreslia. V októbri sa všetky skupiny detí oboznámili s knižnicou, so všetkým, čo sa v nej robí a kto v nej pracuje, aj s tým, ako sa v knižnici a ku knihe správame. Na ďalšie stretnutia sme si pre ne pripravili rôzne témy, rozhovory, čítania, súťaže aj tvorivé činnosti. Nemôžeme síce všetky deti alebo dospelých prinútiť, aby radi čítali a navštevovali knižnicu, ale ak sa nám podarí vytvoriť aspoň u niektorých z nich priateľský vzťah ku knihám, má táto práca zmysel.

Som presvedčená, že všade okolo nás je ešte stále veľa ľudí, ktorí si knihu cenia viac ako televíziu, počítač či iné činnosti, lebo práve títo priatelia kníh nám pomáhajú naďalej udržiavať dôležité miesto knihy v našom uponáhľanom živote.

A ešte jedna informácia. Radi by sme do knižného fondu knižnice dopĺňali publikácie a knihy, ktoré budú pre vás, čitateľov a čitateľky, čo najzaujímavejšie a rovnako aj časopisy a periodiká, aké si radi/rady prečítate. Preto sme pripravili anketu, v ktorej nám môžete uviesť konkrétne knihy a časopisy, prípadne žáner alebo oblasť, ktorej sa týkajú. Anketové lístky nájdete v knižnici, vyhodnotíme ich a pomôžu nám pri ďalších nákupoch kníh a objednávaní periodík. Navyše ich všetky zaradíme do žrebovania o zaujímavé knihy.

Mgr. Ivana Čekanová, MsK

Foto: **(jj)**

Dejiny sa dajú prekrúcať, ale samy sa nesfalšujú nikdy

V duchu tohto výroku Jozefa Cígera Hronského, spisovateľa, publicistu a zakladateľa Matice slovenskej v USA, absolvoval svoje prednáškové turné po Slovensku historik Ivan S. Kralik. Narodil sa v Amerike slovenským rodičom. Skoro celý život venoval štúdiu histórie Slovenska a Slovákov. So svojimi prednáškami Slovensko navštívil už niekoľkokrát. V tomto roku zavítal po prvý raz na východ Slovenska.

V máji toho roku telefónom z Riverside, štát Illinois v USA I. S. Kralik oslovil predsedu Miestneho odboru Matice slovenskej vo Veľkom Šariši s požiadavkou uskutočniť svoj projekt vo Veľkom Šariši. Bol dohodnutý termín a po ďalších telefonátoch I. S. Kralik zaslal písomné materiály o sebe a o svojej prednáške. Z nich vysvitlo, že historik Kralik je podpredsedom Slovenskej ligy v Amerike (SLvA) a témou jeho prednášky sú dejiny Slovákov od roku 545 do roku 2006. Má osobné kontakty s významnými osobnosťami politického a cirkevného života na Slovensku. Je držiteľom viacerých ocenení, medzi nimi aj pamätnej medaily Matice slovenskej z roku 2002.

Nadišiel dohodnutý termín prednášky 9. október o 17. hodine. Po otvorení stretnutia predsedom MO MS Štefanom Sárossym, I. S. Králika privítal primátor mesta Ing. Róbert Oros. Prítomným, asi šesťdesiatim poslucháčom, ale najmä vzácnemu hosťovi sa predstavili Šariske gavaľire a Mária Orgonášová predniesla báseň Vďačnosť od Jaroslava Míču. Hosť s dojatím priznal, že takéhoto prijatia sa mu nedostalo po celý čas jeho prednáškových vystúpení.

Prednášku začal slovami: „Keď byzantský historik Prokopios usadil našich predkov v 6. storočí na sever od Dunaja a východne od Karpát, nevyhýbal sa pravde a dodal, že ide o veľkých, silných a udatných mužov, ktorých prednosťou bola ich česť." Po troch hodinách, s krátkou prestávkou, prednášateľ došiel po rok 1938, t. j. po autonómiu Slovenska. Pre pokročilý čas a únavu sme si nevypočuli históriu vzniku Slovenského štátu, o prezidentovi dr. Jozefovi Tisovi, židovskú otázku, SNP a ďalej až po rok 2006. Okrem toho I. S. Králik priniesol so sebou aj filmové spracovanie prednášky na DVD nosiči v trvaní 80 minút, ktoré sa z časových dôvodov nepremietlo. Je pochopiteľné, že hodnotná prednáška s takým širokým diapazónom dejín potrebuje čas a sústredenosť. Z prednášky I. S. Kralika sa vynáralo mnoho polemík a otázok, na ktoré už nebol časový priestor a hádam ani ochota zo strany poslucháčov. Poniektorí odišli skôr a bolo badať aj demonštratívne odchody. No podstatná väčšina skalných záujemcov si prednášku o dejinách Slovenska so záujmom vypočula až do jej oficiálneho ukončenia.

Počas recepcie sme vzácnemu hosťovi položili otázku o tom, že nie je nám jasné, prečo vo veľkom znaku SLvA je v kruhopise napísané Za tú našu slovenčinu a hore v stuhe je slovo svobode namiesto slovenského slobode. Chceli sme tiež vedieť, čo znamená kráľovská koruna pri päte dvojkríža v slovenskom znaku. I. S. Kralik nám nepodal jednoznačné vysvetlenie.

S hosťom z USA sa rozlúčil primátor, odovzdal mu dary pripomínajúce návštevu v našom meste, predseda MO MS mu venoval knihu básní J. Míču Jakubovo mesto, JUDr. Stanislav Šárossy mu daroval knihu o vzniku súčasného Slovenska a vlajku SR. Lúčili sme sa so želaním, že napriek úctyhodnému veku I. S. Kralika (88 rokov) sa chceme ešte stretnúť, ale už na akomsi seminári či sympóziu, kde by bola možná vzájomná polemika o skutočnej pravde našich dejín. Text a foto: **Štefan Sárossy**

P. S.: Pre záujemcov o zhliadnutie prednášky z DVD, MO MS zorganizuje stretnutie. Kontakt: 0902 242 659.

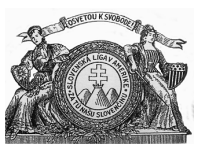

Vznik Slovenskej ligy v Amerike (SLvA) podnietila skutočnosť, že sa do USA v r. 1899 – 1918 vysťahovalo z východného Slovenska do 400 000 osôb. Bola založená 30. mája 1907 rodákom z Trstenej na Orave kňazom Štefanom Furdekom (1855 – 1915) v Clevelande. Zároveň sa stal aj jej prvým predsedom. SLvA dnes združuje niekoľko organizácií a spolkov vytvorených občanmi USA slovenského pôvodu, má asi 300 000 členov. Jej prvotným cieľom bolo reprezentovať amerických Slovákov a podporovať emancipačné snahy Slovákov vo vtedajšom Uhorsku. V septembri 1914 zostavili americkí Slováci memorandum, v ktorom žiadali „pre slovenský národ úplnú samosprávu, voľnosť sebaurčenia na politickom, kultúrnom a hospodárskom poli". Stáli pri uzatváraní Clevelandskej dohody. SLvA pomáhala čs. odboju nielen politickou činnosťou, ale aj organizovaním finančných zbierok, ako dobrovoľná národná daň na oslobodenie Slovenska, ročné poskytnutie 500 dolárov na predplácanie slovenských novín pre východné Slovensko. Vznikla aj Slovenská liga na Slovensku. Jej ustanovujúce zhromaždenie sa uskutočnilo 22. októbra 1920 v Bratislave.

Pramene: Slovakia today 7. – 10. 6. 2007, Historická revue 10/2008, I. Sedlák: Svitanie na východe, 2008.

Dumínov Šariš

ČIERNE RÝMY

I.
Len čo vstúpim
v práci do dverí,
ktosi do mňa hodí
čierne slová.
Moja duša,
naladená do ružova,
sa schúli do malého klbka
a nazlostene zmĺkne.

II.
Počítač mrmle
vlastný nápev.
Práca sa čierno potkýna.
Nešikovné prsty
prosia zbytočne.
Každú chvíľu opravujem
ďalšie chyby
v predpísanom texte dňa.

III.
V obchode pri pokladni
mi do košíka
bez pýtania priložili
kilo zamračenej nálady.
Doma sa rozliezla
do každého rohu
a nepočúva moje výhrady.
Neodchádza.

IV.
Čierny deň sa končí.
Dnes v noci
ku mne nechoď, drahý.
Počarbala by som ti dušu
krížom – krážom
čiernymi myšlienkami.
Zajtrajší deň
sa hádam sfarební.

PhDr. Zdenka Kuhlöfelová

NÁSTUP SÚKROMNEJ CENZÚRY

Po Nežnej je naša spoločnosť vraj otvorená,
mali sme získať odpoveď na každú otázku,
navždy mala skapať zviazanosť so strachom,
lebo sloboda nám z princípu bola dovolená.

Kedysi sme sa báli strašiaka istej ideológie,
dnes máme strach z majiteľa práce a jej šéfa,
z odcudzenia nápadu, zneužitia informácie,
často až chuť prechádza z tej hrabivej mánie.

Príkladov aj z najvyšších kruhov je habadej,
neplnia sa dané sľuby, falšujú dáta, zmluvy,
tí, ktorí by mali byť vzorom, bývajú vulgárni,
otázkou na spadnutie je: dokedy tá beznádej?

Nástup súkromnej cenzúry cítiť v povetrí,
nevravme o šťastí, o plate, o získanej výhode,
lebo sadneme na lep utajeným anonymom,
ktorí o cenzúre tvrdia, že k nám už nepatrí.

Mamona zúri, kope, vnadí mnohých noblesou,
chudobní sa boria s málom, iní hýria plesom,
možno sa hrať na slobodu iba v jednom drese,
keď sťa na malinu po nás snorí medveď v lese?

Ján Rodák

Náplňou novej knihy je aj Veľký Šariš

Dvadsiateho prvého októbra v Knižnici P. O. Hviezdoslava v Prešove bola prezentácia najnovšej publikácie prof. PhDr. Imricha Sedláka, CSc., Svitanie na východe.

Je to kniha o národno-politických, kultúrno-spoločenských a literárnych integračných procesoch na východnom Slovensku v rokoch 1918 – 1945. Nadväzuje priamo na dve už skôr vydané monografie I. Sedláka, Strieborný vek I., II. (1970) a V čiertažach búrok (2001). Spolu tvoria trilógiu o integračnom procese východného Slovenska v celonárodnom historickom vývine po rok 1945. Najnovšia obsahuje tri hlavné časti: Vznik Československej republiky a medzivojnové obdobie, Východné Slovensko počas slovenského štátu a existencie Slovenskej republiky v r. 1938 – 1945 a Národnopolitická, kultúrno-spoločenská a literárna situácia Slovákov na okupovanom území juhovýchodného Slovenska 1938 – 1945.

Veľký Šariš je v tejto knihe spomenutý deväť ráz. No najčastejšie v II. hlavnej časti v kapitole Nástup mladšej a strednej generácie do literárneho a kultúrneho života medzivojnového východného Slovenska a jej účasť v celonárodných integračných procesoch. V tejto kapitole hneď za Antonom Prídavkom dostal priestor náš Jozef Tomášik-Dumín (1900 – 1937). Autor knihy na pätnástich stranách osvetľuje jeho osobnosť novšími pohľadmi na jeho literárnu tvorbu oproti štúdii Spevy novej doby (1963). Kapitola je obohatená šiestimi fotografiami. Známou podobizňou z maturitnej fotografie, maturitným tablom, členmi Voľného združenia slovenských študentov socialistov v Prahe (medzi ktorými je aj J. Tomášik-Dumín), predná strana dvoch zbierok Chlapec a husle a Otvorené okná a nakoniec fotografia jeho hrobu vo Veľkom Šariši.

Kniha podáva objektívny pohľad na historický vývoj Slovenska s dôrazom na aktivity v národno-politickom, kultúrno-spoločenskom a literárnom živote nášho východu.

Štefan Sárossy

Milka Zimková pod Šarišským hradom

Večer v sobotu 4. októbra vystúpila vo Veľkom Šariši so svojím divadlom jedného herca slovenská herečka a spisovateľka Milka Zimková. Po dopoludňajšom programe, keď sa zúčastnila vo svojej rodnej obci Okružná na cirkevnej slávnosti na počesť gréckokatolíckeho kňaza a kanonika Jozefa Mižičkа (1847 – 1918), zavítala vo večerných hodinách do kina Šariš. Svojim skalným fanúšikom sa od 19. h predstavila hrou chorvátskeho autora Ericha Bauera pod názvom Angelína odovzdáva dušu Najvyššiemu. Ako predstaviteľka upratovačky vo vyše hodinu trvajúcom predstavení ponúkla publiku reflexiu života a túžob ženy, ktorá sa zmieta vo víroch životných osudov a túžiac po šťastí obracia sa k Bohu. Vtipné, ale aj smutnejšie pasáže hry sa striedali so zborovým spevom a prednesom modlitby Otče náš v staroslovienčine.

Milka Zimková, ktorej Veľký Šariš nie je neznámy a v kultovom filme ...kone na betóne (1995) jednu pasáž filmu osadila do prostredia tunajšieho pivovaru, prišla do Veľkého Šariša na základe svojej dlhoročnej túžby, ktorú jej pomohla realizovať miestna organizácia Rusínskej obrody v Prešove na čele s jej predsedom Fedorom Vicom. Za realizáciu vystúpenia vo Veľkom Šariši treba poďakovať primátorovi mesta Ing. Róbertovi Orosovi, Mgr. Ivete Hurnej, ktorá sa pre chorobu nemohla zúčastniť, ale organizačne ho zabezpečovala a manželom Železníkovcom, ktorí technicky pomohli pri samotnom vystúpení v útulnej a pre divadlo jedného herca priam ideálnej sále miestneho kina. Ostáva len veriť, že vystúpenie Milky Zimkovej nebolo vo Veľkom Šariši posledné. Text a foto: **Peter Krajňák ml.**